

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Cuvîntul Înțeleptului.

— Nu strălucire, ci cuprins bogat! —

Regele Carol al României e numit de mulți scriitori Carol-Înțeleptul. Și cel-ce urmărește vorbele, ca și faptele, acestui cap încoronat, ajunge tot mai tare în credința, că prea bine nimerită îi este această numire.

Din privilegiul iubileului său și a ezpozității dela București, statele vecine au expus și ele lucruri de ale lor, mașinării, produse agricole prelucrate, produse de ale fabricelor lor, ca să se facă cunoscuta Țării-Românești și cumpărătorilor ei. Iar deputații deosebite s'au dus înaintea Regelui să-l felicite de ajungerea frumoșilor ani în Tron și de sporul pe care Țara l'a făcut sub Domnia Lui, spor ce să vede așa de viu din Expoziția asta.

Regele Carol a folosit privilegiul a-și arăta părerile asupra stărilor și lucrurilor și în Țara proprie și în țările vecine cu a căror trimiși vorbea.

Printre alte deputații, a mers deputațiunea exponenților unguri. cari au pavilionul (casa) lor, cu lucruri de fabrici din Ungaria.

În comisia ce a mers naintea Regelui, era consilierul ministerial Stetina, apoi directorul Muzeului Comercial Ungar, președintele Însoțirii fabricilor Industriale, al Industriei din țară, a Reuniunii Economice regnicolare, și alții pentru alți rami economici. Cu fiecare Regele a vorbit cite ceva și în vorbele lui a dovedit, cum scrie chiar foaia ungurească „Az Ujság”, — așa cunoștințe despre chestiile economice universale (a toată lumea) și așa orientare în ele, cum și deosebit în cele ungurești, că membri deputațiunii au rămas uimiți de acurata cunoaștere a lucrurilor din partea Regelui!

A lăudat Regele Carol sporul fabricilor din Ungaria și străduințele economice de aici, a zis bine despre ce e de zis, — dar' la un loc, a spus și o vorbă grea, care nu poate să scape așa ușor gânditorului serios.

Venise la rînd, la vorbă, președintele Reuniunii Economice regnicolare (a toată țara) Szilásky Zoltán, care a spus cum stau treburile economice cutari în Ungaria și cum să reprezintă ele la Expoziția din București. Regele a spus ce e bine și frumos și aci, dar' apoi a urmat așa:

— Cunoșc însă o greșală a așezămintelor economice de modela dvoastră (școlile econom. din țară). Zidirile lor sunt un pic cam luxurioase!, și asta e o greșală apuseană și e contrarul dela ce e la națiunea engleză, cea care nu mult dă pe înfățișările din afară, ci sumele cruțate prin asta, le folosește spre o dezvoltare lăuntrică stăruitoare!..

E mult zis în aceste cuvinte spuse cu cruțare de Regele iubilant, dar' dezbrăcîndu-le de formele cruțării, adevărul rămas gol spune, că ele sunt o critică aspră asupra felului ușuratic cum să

fac lucrurile la noi în Ungaria, unde tot prețul să pune pe strălucirile din afară, și prea puțin pe cuprinsul din lăuntru al lucrurilor, al învățaturii, al așezămintelor.

Precum îl vezi pe Ungur că-i place să fie plin de șinoare, de bumbi sclipicioși, de cisme cu lac și cu pinteni, — așa e și în așezămintele lui: sclipire, sclipire în afară, iar' în lăuntru mai multă sărăcie, ba chiar întunec.

Iar' acest nărav din fire e dureros în cele economice, și prăpăstios în cele politice. Că acești iubitori ai strălucirii din afară, azi așa îți întocmesc și școli și învățămînt: zidiri frumoase, vorbe umflate despre „patriotism”, despre ideea unui stat „mare” și „național” dela o margine a țării la alta, — iar' de aceea, ca elevii să iasă grei de știință, înarmați cu povețe pentru viața practică, pentru a putea întimpina cu noroc greul vieții, — de asta puțin le pasă. Numai să știe purta șinoare pe piept, peană înțepată în pălărie ori căciulița națională și pinteni la călcîie! Altceva ce-ți mai trebuie Maghiare, ca să fii fericit?!

Noi Români însă, să fim mai cumînți, să prindem noi cu folos înțeleapta vorbă a Regelui românesc, — și în toate cite le pornim și le facem, să fim mai mult datători pe fond, pe partea din lăuntru a lucrurilor, decît pe sclipirile lor în afară!

Așa să ne fie, simple și curate, casa, masa, gospodăria, și mai ales așa să ne fie creșterea sufletească: serioasă și temeinică, să cruțăm la luxul în cele din afară ale trupului, și cu ce am cruțat, să ne năzuim a ne îmbogăți lumina sufletească, prin cetiri și învățări din cărți, din foi bune! Ca să nu simțim nici odată că ne atinge și pe noi critica cite unui înțelept, ca a Regelui Carol!

Prigoniri.

„Libertatea” are două procese pentru alegeri.

Postul nostru redactor responsabil dl Stefan Popp, strămutat cu locuința dela Orăștie la Bistrița, — ne face cunoscut, că în 25 Iunie, a fost citat la judele de instrucție de acolo, și i-s'a făcut cunoscut, că procuratura regească dela Cluj a pornit două procese nouă contra „Libertății”, — anume unul pentru articolașul de propagandă din nrul 17 din ast-an, eșit chiar în ajutorul alegerilor cu titlul mare „Fiți voinici, Români, să biruiți!” în care număr este un articolaș de însuflețire a alegătorilor, presărat cu poezioare, între cari și o parte din „Doina” lui Eminescu, spunîndu-s'a apriat, că se adresează potrivnicilor politici, cari pot fi și străini de neamul nostru; dar' pot fi și Români ce să răslătesc dela grosul neamului.

Cum dar', o fi găsînd aci procurorul „aștîțarea la ură contra unei națiuni”, pe care o oprește §-ul 172 din legea de presă?

Alt articolaș (e numai o notiță de vre-o 30 șire) e cel de sub titlul „Așa, așa!” apărut în un număr

extraordinar al „Libertății” la 9 Maiu, pentru cercul „Dobra”, chemînd pe Români la nouă luptă, la alegerea a doua, cu aceeași bărbăție cu care au venit la cea dintîi.

Și acest articolaș electoral, care iarăși spune apriat, că se adresează potrivnicilor politici, în toiul luptei electorale, — n'a plăcut dlui procuror și — dă-i fitil.

Di Stefan Popp, redactorul nostru, a luat bărbătește răspunderea pentru articolași și să va prezenta la pertractare însoțit de un distins avocat, care va vesteji necruțător pornirea procuraturii, de a nu ne lăsa să mai vorbim nici contra potrivnicilor politici, cari pot fi și Români ce nu țin cu partidul nostru național, — și scoțîndu-ne cu sila că prin aceea am înțelege (el ne judecă după gînduri, nu după spusese limpezi și după fapte), — că am înțelege „națiunea maghiară”.

„Poporul Român” din Pesta o pătește și el ca și noi cu dragostea procurorilor. Are citeva procese, pornite într'un timp, asupra căruia noul ministeriu a tras cu buretele iertării peste toate precesele politice ce s'ar fi iscat în acel timp. (Erau pornite multe procese contra foilor ungurești pentru atacuri asupra Majestații Sale, chiar și contra ministrului Polonyi). Tuturor li-s'au șters procesele. Față cu foaia română din Pesta „Pop. Rom.” însă, procesele s'au susținut, sub cuvînt că redactorul lui e „primejdios” pentru „ideea de stat”, și lui iertare nu i-s'a dă.

„Eră nouă” (vremuri nouă), nu-i vorbă!

Fuga notarilor dela Dobra, ca să nu dee atestatele de lipsă.

La Dobra se vede că e tare la modă fuga slujbașilor din cancelarii, ca să nu dee atestatele oficioase de lipsă celor-ce le cer cînd lor nu le place!

În interpelația făcută de dl deputat Dr. Vlad în dietă, asupra isprăvurilor minunate dela Dobra, (vezi-o mai jos), să scoate la iveală, că mergînd însuși deputatul cu alți domni la fisolgăbirăul Finna și cerîndu-i atestatele legale pe care era dator a le da la bărbății de încredere a candidatului Dr. Rozvan, ca să aibă drept a umbra prin comune neîmpedecați de potopul de gendarmi, — acela le-a făgăduit că le dă, să aștepte numai până le gată. După asta fisolgăbirăul a fugit și s'a ascuns în chip copilăresc, știe-l moșu-so unde, în ceva pivniță, ca să nu-l mai afe nime și să nu subscrie atestatele ce făgăduise că le va subscrie și era dator a le da!

Pilda iepurească a fisolgăbirăului au învățat-o acum și copii săi buni, notarășii! Iaca ce s'a întimplat:

Alegerea dela Dobra a fost atacată cu petiție la Curie de partidul lui Dr. Rozvan. La petiție (recurs) aveau să se alătore citeva atestate oficioase despre cutari și cutari alegători, pe cari aveau să le subscrie notarășii. Cu 3 zile nainte de termenul pină la care să putea înainta recursul,

au plecat trimișii celor cu recursul, să scoată atestatele de lipsă dela notari. Mai fiecare notar avea de dat unul ori două atestate.

Și auzi minune: *In cele 3 zile, nainte de trecerea termenului de recurs, n'au mai putut găsi în cercul pretorial al Iliei* (de care se țin și notariatele Dobrei) *nici un picior notarășesc!*

Toți o luaseră la fugă afară din cerc, ba afară din comitat! S'au urcat pe tren și au fugit care în jos cătră Soborșin, care cătră Deva, și au stat ascunși trei zile, Dzeu îi știe prin ce văgăuni, — ca să nu dee atestatele oficioase ce trebuiau la oamenii lui Dr. Rozvan cari înaintau recursul!

Asta cu scopul vădit, de a zădărnici recursul. Căci, își ziceau, că dacă aceștia nu pot alătura la recurs și atestatele acelea de lipsă, recursul va fi respins de Curie, fără cercetare și fără pertractare — și ei au scăpat pe Jidanul Moskovits de ori-ce frică!

S'au înșelat însă coconii. Advocatații apărători ai dreptății, au înaintat petiția și așa, cu scăderi, și Curia li-o va da napoi, ca respinsă pentru lipsa de forme, dar' cu drept a o înainta de nou în alte 15 zile după primirea înapoi!

Și asta să va face. Și iepurii cu peană după ureche și cu colop de notari pe cap din solgăbirămea lui Finna, tot vor fi siliți a da atestatele, — căci 15 zile n'or putea sta ascunși în gaură de șerpi ori de vezuri pe unde vor fi stat ascunși în ceste 3 zile.

Iaca sămnel cel mai vădit al păcătoșeniei lor! Fug dinaintea dovedirii dreptății, în chip copilăresc și nedemn, făcîndu-s'a de rîsul lumii pe sine și cauza mincinoasă pe care o slujesc!

Sunteți voi, notarășii din cercul Iliei-Dobrei, bărbăți, ori purtați rochii de iepuroici, învățate să joace pe sfoară, și jucați precum să trage sfoara dela Ilia?

Manevre atrăgătoare.

În luna viitoare armata română face la hotarele spre Ardeal, la Turnu-Severin, mari manevre, la cari vor lua parte 22.000 de soldați și și Regele Carol. Manevrelor vor fi împreunate cu exerciții de urcare și străbateră a Munților, și vor fi foarte interesante. Multă lume va trece și din Ardeal să le vadă.

Slovaci bravi!

Din părțile Slovești vin știri cari ne arată că acest popor crezut într'o vreme perdut, s'a ridicat în timpul mai nou la frumoasă deșteptare națională, cîte-odată mai sus ca a oricărui popor nemaghiar din țară. Ci-că în împrejurimile dela Rozsahegy atît e de mare îndrjirea contra siluirii ce să face copiilor slovaci cu școala maghiară de stat, că acum la examenele ce trecură, părintii nu mai voiau să-lase copii la examen! Ei cer cutărie școală slovacă și mai mult altfel nu!

Din dietă.

— Ședința din 6 Iunie n. —

Interpelația dlui Dr. A. Vlad asupra bravurilor electorale dela Dobra.

(Urmare și fine).

Dr. Vlad: În urma măsurilor nelegiuite ce s'au luat de siujbașii administrației politice, au închis acum vre-o 40 de alegători din partidul lui Rozvan și i-au împedecat întru întrebuiințarea liberă a votului de alegător! Dintre acești alegători vre-o trei au scăpat și s'au plîns, că acolo unde ei au fost, mai sunt atîția și atîția alegători ținuti prinși și să rugau să facă domnii ceva ca să-i sloboază din prinsoare. Și, mă rog, am înștiințat cazul la președinte, am vorbit cu protopretorele (fisolgăbirăul). Protopretorele 'mi-a răspuns: „Mă rog, asta e apucătură de cortes, într'asta nu mă amestec!”

Aceea că gendarmii țin prinși pe alegători, e „apucătură de cortes”? ori este aceasta vătămarea libertății personale? Destul că protopretorele a zis, că el „nu să amestecă”, președintele a trimis pe un pretor și pe un sublocotenent de gendarmi să vadă ce-i, iar' acestia n'au vrut să vadă nimic!

Eu 'i-am spus lui Szentivány Gábor: „Uite, aici sunt oamenii aceia, cari au venit de acolo, și au spus lucrul acesta, vină acolo și vezi, că nu e adevărat, ceea-ce spun. Și am mers peste cordon, ca să vorbim cu acei oameni. De fapt s'a încredințat și Szentivány, deputatul coleg, despre aceea, că plîngerea nu a fost fără temei! Cînd am voit să venim înapoi, pe mine, căruia din întimplare, ca bărbat de încredere (Strigări: Așa ceva nu există.) Ba da! există, pentru-că sunt și bărbăți de încredere externi. Zic, pe mine, pentru-că am avut bilet de legitimare, m'au lăsat să intru, însă pe soțul meu deputat Szentivány G., 'l-au oprit gendarmii cu aceea, că: Noi pe d-ta nu te lăsăm să treci! El le-a spus, că e deputat dietal! „Nu ne privește!” a zis gendarmul. „Dacă vrei să mergi sub escorta gendarmerească, îți îngăduim, altcum nu!” La aceasta soțul meu deputat a zis că: „Eu ca deputat dietal maghiar, nu mă las dus sub escortă de gendarmi!” Purcederea aceasta a gendarmeriei, după părerea mea, încă vătămă dreptul de inmunitate.

On. Dietă! (Zgomot, Să auzim! să auzim!) După cum am zis, gendarmieria sub întreagă luptă electorală, pe nime nu a lăsat să între prin comunele din cerc, nu a lăsat nici pe bărbății de încredere, ca mergînd prin comune, să poată întîlni pe singuratici alegători.

Astfel ca faptă întîmplată vă aduc nainte următoarele: Dr. Ioan Maior și Dr. Chiriloviciu, candidați de avocat, au mers în Zam, ca acolo să se înțeleagă cu alegătorii în privința aducerii (cărăușirei) lor. Cînd au ajuns la tren, i-au încunjurat gendarmii, întrebîndu-i: D-voastră ce căutați aici? Inzadar le-au spus scopul iertat al venirei lor, căci am căpătat răspunsul acela: D-voastră numai decît să plecați la Ilia, căci altcum vă închidem dacă cutezați a vorbi numai cu un alegător!

Tot așa a pățit: (Strigăte în partea stîngă: Pentru-că au ațîțat!) Nu am ațîțat, fiind-că nu l-a lăsat nimeni nici să vorbească.

Kallay L.: Ațîțători cunoscuți! Au voit să ațîțe!

Dr. Vlad: De unde știți aceea, că ce au voit? Tot așa a pățit-o și I. Florea. Și pe el l-au prins gendarmii. Au zis, că: D-ta nu ai ce căuta în comună, și cu aceea l-au dus la Iliamurășană. Acolo a zis cătră protopretore, că deoarece-ce gendarmii pe toți cari nu au primit dela protopretore bilet de slobozenie să umble în cerc, îi opresc în comune, să-i dea și lui bilet în scris. La aceasta a răspuns protopretorele că: nu-ți dau nici un bilet de legitimare, d-ta nu ai să mergi prin comune, ori și unde mergi, vei fi arestat. (Strigăte în partea stîngă a dietei: Pentru-că a-ți ațîțat!) Gendarmii au umblat încoace și încolo cu lista alegătorilor în mină, și au ținut sub pază gendarmerească pe toți alegătorii, și au amenințat cu aceea pe singuraticii alegători, că să nu cuteze să meargă la Dobra în ziua alegerii, căci -- așa ziceau -- „noi nu suntem puși să apărăm partidul lui Rozvan, ci suntem aici numai pentru apărarea partidului Moskovits și nu stăm buni pentru viața D-voastră!“ Tot un atare caz concret s'a întâmplat și cu învățătorul Miron Joanovici.

Văzînd pedecile acestea, acest vis major, cu o zi înainte de alegere am mers eu cu candidatul Dr. Rozvan, cu Dr. Ioan Major, cand. de avocat, cu I. Florea oficial și încă cu cîțiva domni la protopretorele și l'am întrebat: „Dle, D-ta ai dat poruncă la gendarmi ca pe nici un singur om să nu-l lase să intre în comună?“

„Eu nu!“ — fu răspunsul.

„Apoi dacă nu D-ta ai dat poruncă, atunci, deoarece-ce gendarmii au alungat și alungă din comune pe toți oamenii noștri, pentru aceea că nu au bilet de legitimare dela protopretorele, te rog prin aceasta, să ne dai 10 bilete de legitimare pentru acești domni, ca să poată umbla prin comune“. Protopretorele a și fîgăduit aceasta, zicînd, ca peste o jumătate de oră biletele vor fi gata, la ce noi am dictat numele fiecăruia cui să se facă. După aceasta am așteptat o jumătate de oră, apoi o oră deplină, și încă tot nu am căpătat biletele. Am trimis după ele odată, de două-ori, dar' înzădar, căci dl protopretore a fost perit ca în pămînt, și toată ziua nu l'am mai putut afla!

Lemsey L.: A avut treburi oficioase (de slujbă).

Dr. Vlad: Foarte oficioase! Cu un cuvînt: Inzadar am așteptat acele bilete de legitimație căci nu le-am căpătat. Ca Dvoastră să vedeți, că gendarmii, în ce măsură apărau ordinea publică și libertatea alegătorilor în contra volnicilor și în interesul a mînduor partidului, îmi iau voia, a cetii în fața dietei declarațiile partidelor interesate, privitor la cele mai izbitoare întimplări, cari toate dovedesc, cum sunt alegerile în Ungaria! (Mișcare și zgomot la partea stîngă. Să auzim!)

O voce: (Din partea stîngă): Așa-i că o cetești pentru Austriaci?

Dr. Vlad: Pentru aceea cetesc declarațiile, ca acuși după ce să va rîndul cercetarea, să poftiți să-i ascultați pe cei-ce le-au scris. (Cetește.)

„Subscriși Moise Ioan și Mihai Mihăuțiu locuitori în Lăpușnic, cari suntem cioplituri de piatră. În 23 Maiu 1906 am isprăvit lucrul nostru în Rădulești, unde am lucrat de 2 săptămîni. Seara cătră 7 ore am ajuns acasă la Lăpușnic. Înaintea comunei Lăpușnic ne-au eșit în drum doi gendarmi și ne-au întrebat, că unde mergem? Noi am spus, că suntem ciopli-

turi de piatră, ne-am isprăvit lucrul în Rădulești și mergem acasă la Lăpușnic. La asta gendarmii ne-au răspuns: „Mînțiți porcilor!“ După aceea ne-au atacat și au început să ne lovească cu patul puștii, așa că am căzut la pămînt; atunci ne-au zis: N'o acum puteți merge acasă!

Martor care a văzut: Ghiara Lăzărut, locuitor în Rădulești. Iliu Mureșană, 27 Maiu 1906. Înaintea noastră ca martori: St. Chiriloviciu, Iuliu Nandru, Ioan Moise, Mihai Mihăuț, m. p. (Strigări în stînga: Asta ați scris'o Dvoastră cu mîna proprie!)

Originalul e la mine. (Cetește alta): „Subscrisul Gligor Zaicu, alegător în Zam, în 23 Maiu 1906 am vrut să merg cu trenul de dimineața la Iliu, și de acolo mai departe la Dobra la alegere. În sala de așteptare clasa III-a, unde împart și biletele, cînd am voit să-mi iau bilet — sala de așteptare era plină de gendarmi — gendarmii stînd înaintea mea m'au întrebat: Unde mergi? Le-am răspuns: La Dobra la alegere. Atunci m'au întrebat gendarmii: Cu cine votezi? „Cu Dr. Rozvan“, am răspuns. Atunci gendarmii mi-au zis, că nu-i iertat, și numai dacă votez cu Moskovits! La asta am răspuns că eu cu Moskovits nu votez, la ce gendarmii m'au scos din gară, și nu m'au lăsat să mă duc pe tren și așa nu m'am putut duce la alegere. (Zgomot). Insemn, că înainte de asta, în 20 Maiu, a venit la mine Gligor Stăniș, vigili (păzitor) de pădure și mi-a fîgăduit 20 coroane, și mi-le-a și dat, ca să votez cu Moskovits; eu n'am vrut să primesc banii, însă el de repețite ori mi-i-a dat, și eu de atîtea ori i-am dat înapoi; în urmă i-a pus în stîlul muerii mele, și astfel au rămas la noi.“

Aceasta nu să ține de Curie, ci, ca un abuz săvîrșit de gendarmi la alegere, să ține de ministru de honvezi. (Ilaritate).

Aicia mai am încă o scrisoare (Zgomot):

„Subscrisul Vasile Sorinca, lucrător în Cărmăzinești, în 20 Maiu, la 7 ore seara am coborît de pe deal unde mi-am păscut vitele și am venit cătră casă. Cînd am ajuns înaintea casei mele am văzut că gendarmii bat cu patul de pușcă pe oameni. Cînd s'au apropiat și de mine, le-am zis: Lăsați-mă să merg acasă!“ La asta gendarmii au fugit cătră mine, eu, spăriat am luat-o la fugă și făcînd un incunjur, m'am năzuit spre casă. Gendarmii și aici m'au urmărit. Cînd m'am suit pe treptele dela casa mea, m'au ajuns gendarmii și au prins pușca de țeve cu amîndouă mîinile și așa m'au bătut cu ea (Mișcare, Larmă. Ce nu vei mai ceti?)

Dr. Vlad: Am drept să cetesc! (Mișcare. Cetește mai departe):

„Eu subscrisul Antone Olariu, locuitor în Cărbăești, m'am dus în cărăușie la Furcșoara în 22 Maiu, ca să duc alegătorii lui Rozvan, însă notarul nu a vrut să dea pentru alegători biletele de legitimare.“

Aceștia mai de multe ori au voit să vină, însă gendarmii, cari i-au ținut sub paza lor, i-au împedecat. După amiază la 4 ore am luat în trăsura mea pe Buc Adam, Buc Niculae din Furcșoara, pe Nigril Todosie și Petru Aron alegători din comuna Gialacuta, însă gendarmii și notarul nu m'au lăsat să plec și gendarmii și notariul s'au urcat pe trăsura mea, și așa sub escortă am mers la Brancica, unde gendarmii au dus pe alegători în crișma lui Stern, acolo i-a închis într'o odaie sub paza gendarmilor și a notarului, li-au dus să mînce și să bea, în urmă i-au încuiat și gendarmii i-au păzit, iar pe mine m'au alungat acasă.

Lengyel Zoltan: Aceasta încă e scrisă cu mașina? (Mișcări).

Dr. Vlad: E provăzută cu subscrierea proprie a numelui! Această scriptă e originală! (Cetește):

„Subscrisul Aron Burze, alegător din Petrești, așa am plecat de acasă, în 22 Maiu cam pe la 9 ore am ajuns în Burjuc. În Burjuc gendarmii m'au răpit dintre alegătorii Godinești și m'au alungat la casa comunală. Am cerut dela notar biletul meu de alegător, dar' el a răspuns: Încă nu mi-a sosit! De acolo m'au dus cu gendarmii la casa lui Arsenie, acolo m'au încuiat în curte. Împreună cu alegătorii din Godinești și m'au oprit ca să ies de acolo!“

Gendarmii m'au ținut toată ziua sub pază! Cătră seară au venit acolo notarul cu sergentul (strajameșterul) de gendarmi și ni-au zis, să mergem în crișma lui Steiner și să durmim acolo. Noi am răspuns la asta, că dacă nu ne lasă liberi, mai bine rămînem aici, decît să mergem la Jidanu! La asta au răspuns ei: bine, dar' nu cumva să pașiți afară de aici, că e vai de voi! Gendarmii ne-au păzit toată noaptea, ca să nu putem scăpa. Dimineața am mers la notar, și am cerut biletele de alegători, dar' el au zis, că biletele încă -- nu au sosit, numai în Dobra le va căpăta și atunci ni-le va da! Dar' notarul a mînțit căci chiar atunci a dat bilet lui Aurel Crișan din Godinești și Longin Popa, preot din Tatarești, prin urmare al nostru încă a fost la el, numai a vrut să ne împedece, ca noi să putem merge cu conducătorii noștri.

După aceasta jandarmii m'au prins în mijlocul lor și m'au dus pe tren la Dobra.

În Dobra la gară, Szentivány Gyula, pretor, ne-a dat biletele. În Dobra după-ce am ajuns în piață, alegătorii lui Rozvan am voit ca toți să mergem cătră stînga, cătră partida lui Rozvan. Atunci pretorele Szentivány Gyula poruncind cu ton înalt, a zis că primarii să meargă toți în stînga, iar' alegătorii sunt datori să meargă spre dreapta la Gura-Dobrii.

Noi cu toate acestea totuși am vrut să mergem la partidul lui Rozvan, însă gendarmii ne-au stat în drum și ne-au făcut să mergem cătră Gura-Dobra. În Gura-Dobra ne-au dus în crișma lui Ebergényi și acolo ne-au silit să intrăm într'o odaie lăaturalnică.

Aici îndată ne-au înconjurat alegătorii lui Moskovitz și notarii, și dîndu-ne de beut, au voit să ne îmbețe, dar' noi nu am beut! Mai de multe-ori am voit să scăpăm însă totdeauna ne-au împedecat și ne-au oprit eșirea, ba pe Neag Moise, alegător din Brădățel, scăpînd cumva pe ușa în curte, l'au atacat, sărînd asupra lui, și l'au trîntit de pămînt și după aceea l'au aruncat înapoi în odaie! Toată ziua ne-au ținut prinși și nici după mai multe încercări, nu am izbutit să scăpăm.

De repețite-ori am rugat pe notarul să ne sloboadă, dar' totdeauna a zis, că încă nu a venit rîndul pe noi, plîna-ce de odată ne-a lăsat acolo în treteșii partidului Moskovits, cari plîna la finea alegerii ne-au ținut închiși în odaie. Cumine au fost închiși Neag M. Iosif, Tripa Partenie, din Brădățel, Crăciun Șofron Ioan, Crișan Gligor, Negru Anghel din Godinești, Iacob Nicolae, Iacob Iuon Junc din Glodgilești, Farcaș Nicolae și Mariș Ambrozie, toți alegători. (Zgomot mare. Preș. sună repetit.)

On. Dietă! Astfel de declarațiuni aș putea ceti și douăzeci. (Zgomot, strigări: Numai aceea ne-ar mai trebui! Președ. sună.) Le voi înainta în scris d-lui ministru, rugîndu-l să rîndue cercetare! Numai o întrebare vreau să mai aduc nainte.

Balogh: Nu ai obicei să prin-

zești? (Ilaritate. Era adevărat pe la amiază cînd Dr. Vlad vorbea și deputatul kosuthist era fîmînd!)

Dr. Vlad: Amintesc încă aceea, că în felul acesta, gendarmii au prins 40 de alegători din partidul lui Rozvan și nu i-au lăsat să voteze.

Dar' nu numai cu felul acesta de „luptă“ au reușit să-l aleagă pe candidatul partidului constituțional, ci au practizat încă și acel mijlocrobat, că au respins voturile! Ca D-voastră să vedeți cum s'a întîmplat aceasta numai un caz pomenesc. (Zgomot).

Era luat rău în listă numele unui alegător despre care vice-președintele alegerii crezuse că va vota cu Moskovits. Notez, că de regulă întrebau întîiu pe alegător, că cu cine votează și numai după aceea spunea că primește ori nu votul. Cînd alegătorul din vorbă a intrat în sala de vot, vice-președintele zice președintelui: „Să poate primi“, însă cînd președintele l'a întrebat, cu cine votează și alegătorul a răspuns, cu Dr. Stefan Rozvan, atunci a strigat „resping votul!“ (Zgomot).

Respingerea aceasta intr'atita caracterizează parțialitatea și poartă în sine caracterul preocupării, încît nici nu sunt în stare să o descriu! Însă aici deja de-adreptul dl ministru de interne poartă vina și voi arăta, că de ce. (Zgomot) S'a fost dat o rugare la comisia centrală a comitatului Hunedoara, ca să se îndrepteze numele scrise greșit. S'a cerut ca pe baza atestatorilor dela antistiile comunale aceste nume greșite să se îndrepteze și coreagă. Astfel de nume greșite, dacă îmi aduc bine aminte au fost 18, totodată erau și 5, astfel de alegători a căror drept de alegător a fost statorit de Curie, dar' din greșeală nu au fost scriși în listă.

Héderváry: Tot una. (Zgomot).

Dr. Vlad: Dacă Curia statorosește dreptul cuiva de alegător, comisia centrală îl poate lăsa afară?

Héderváry: Ba, dar' dacă e lăsat, nu să poate primi. (Zgomot).

Dr. Vlad: Dacă au rămas afară din greșeală de scris, pentru aceea nu pot fi lipsiți de dreptul lor de alegător, căci doar' aceea Curia a hotărît-o! Dar' să zicem, că aceasta încă e de discutat. Aceea însă nu mai suferă vorbă, că comisia centrală ori și cînd poate rîndul îndreptarea greșelilor făcute la scris. Comisia centrală a și rînduit îndreptarea listei, dar' în contra acestei hotăriri, care nici nu poate fi recurată, totuși au înaintat recurs (la ministru). Acum eu nu știu că cine, dar cineva a umblat la ministru de interne, căci ministrul de interne, telegrafice a îndrumat comisia centrală a comitatului să poftască și să rîndue votarea numai pe temeiul listei greșite, — și asta cu scop (din partea celor din ministeriu), ca președintele alegerii să aibă „drept“ a respinge voturile lui Rozvan!

Iosif Horvath, (dela Uioara): Nu-i adevărat!

Dr. Vlad: Îngăduesc, că ministrul de interne, el însuși, personal, n'a fi avînd știre de asta, dar' că din ministeriu a venit această poruncă, asta e peste ori-ce îndoială, am cetit'o și eu însumi, căci a fost înmănuată lui Dr. Rozvan.

Iosif Horvath: Așa ceva nu face nici o autoritate (slujbă) publică! (Zgomot mare).

Președintele: Cer liniște!

Dr. Vlad: Comisia centrală (dela comitat), a rînduit unanim îndreptarea listei greșite. Îndreptarea celor ce au votat cu Moskovits, a și făcut'o însuși președintele de alegere, fără ca să mai fi întrebat comisia centrală. (Zgomot mare și contraziceri!)

Președintele: Pofțiți și ascu-

tați pe vorbitor în pace, căci are drept a vorbi!

Dr. Vlad: Afară de acestea, baronul Bornemisa Lipot, care să da pe sine de fișpan, arăta la toți o scrisoare, prin care dl ministru de interne, pe dînsul l'a încrezut cu conducerea alegerii. (Contraziceri din dreapta, dela guvernamentalii lui Andrassy). Mă rog de iertare, dar' asta așa e, poftiți și întrebăți pe Dr. Aladar Ajtay ori G. Szentiványi, cari au fost de față, (Zgomot) și știu că acestea s'au întîmplat așa cum vă spun. (Mișcare) El în ziua alegerii s'a dat pe sine de fișpan și dădea porunci gendarmeriei ca și slujbașilor! Asta așa-i!

Un glas: Nu te și jori?

Dr. Vlad: Pe temeiul acestor fapte cum și pe al dovezilor ce voiu înainta, îmi iau voe a adresa dlui ministru de interne și celui de honvezi următoarea interelație (întrebare deschisă). — (Strigăte: Să auzim! să auzim! Deputatul cetește):

1. Are dl ministru de interne (al treburilor dinlăuntru ale țării), știre despre aceea, că cu privire la cele 6 cercuri de alegere din comitatul Hunedoarei, între vicișpanul comitatului și partidul național român, s'a statorit un astfel de pact (înțeles), prin care 3 cercuri, cel al Deveii, Hațegului și Hunedoarei, s'au lăsat coaliției (partidelor întovărășite guvernamentale), iar' celelalte 3 s'au ținut partidului național român? Fost'a încredințat vicișpanul comitatului cu conducerea alegerilor și fost'a el împuternicit cu încheerea pactului?

2. Are dl ministru de interne știre despre aceea, că în înțelesul pactului, administrația (slujbașii) ar fi fost obligați la aceea, ca să asigure în cercurile ținute Românilor, deplina libertate a alegerilor, și încurcî s'ar fi ivit vre-un candidat de sine, să aibă față de el o ținută pasivă (nelucrătoare)?

3. Are dl min. de int. știre de aceea, că partidul național român a ținut pactul ca cinste, și că alegerea deputatului constituțional (al partidului ministrului de interne Andrassy) a putut învinge la Hațeg numai în urma purtării corecte a alegătorilor Români?

4. Are dl min. de int. știre despre aceea, că partidul constituțional a candidat la Dobra oficios pe Dr. St. Moskovits, în contra pactului, și că slujbașii publici au corțeșit în chipul cel mai nesfîit pentru acest candidat.

5. Are dl min. de int. știre despre aceea, că fisolgăbirăul I. Finna dela Iliu, spunea că are o scrisoare dela ministrul de interne, care dădea slujbașilor publici toată slobozenia de a face ori-și-ce silnicii pentru scoaterea candidatului constituțional! Adevărată ori apocrifă e această scrisoare ori bilet?

6. Au știre dnii ministri de interne și de honvezi despre aceea, că la alegerea din 3 Maiu, după-ce să pusese oara de încheere, cînd Dr. St. Rozvan avea o majoritate ce nu mai putea fi ajunsă, — gendarmii sub conducerea locotenenului (fihomnogiului) Gencsy, au atacat fără nici o dreptate pe alegătorii partidului naționalist, și loveau în chip de bandiți (tălhari) pe cetățenii pacinici, îi băteau, îi urmăreau și prin case private și prin curți, lovindu-i?

7. Au știre dnii ministri de int. și honvezi, despre aceea, că purtării bestiale (de fiere sălbatece) a gendarmilor, numai întrevinerea miliției care era de față, i-a pus capăt, și chiar o bae de

singe numai tactul miliției a împedecato?

8. Are dnii min. știri de aceea, că acest amestec al gendarmeriei, înainte plănit prin b. Bornemisa, locot. Gencsy, președinția alegerii și fisolg. Finna, s'a făcut numai pentru aceea, ca președinția să aibă de ce să acăta pentru a ridica și zădărnici alegerea.

9. Are dl min. de interne știri de aceea, că președintele de alegere, cu toate că nerinduală făcută de gendarmi, a trecut în 5 minute, n'a vrut să urmeze alegerea, și astfel cu scop a zădărnici'o?

10. Are dl min. de int. știri despre aceea că după zădărnicierea alegerii din 3 Maiu, în comunele țînătoare de cerc, au descălecat cu 520 de gendarmi, și la a cui cerere s'a întâmplat această descălecare? Intemeiată a fost asta? Ce fel de raport au dat în privința asta vicșpanul comitatului?

11. Au dnii ministri știri despre aceea, că gendarmii și oficerii de gendarmi au fost adevărați corteși ai partidului Moskovits, că umblau și ei cu lista alegătorilor la ei, — că au luat pe alegători sub supraveghere polițială, i-au terorizat și amenințat, ba i-au chiar împedecat de a vorbi unul cu altul?

12. Au dnii ministri știri despre aceea, că în cerc au fost curat stare de asediu (ca în vreme de războiu), și că pe cînd corteșii lui Moskovits umblau liberi sub paza de gendarmi prin comune, pe atunci chiar și bărbați de încredere ai lui Dr. Rozvan au fost oprîți din unele comune prin gendarmi, iar atingerea cu alegătorii a fost cu totul oprită? Așa de pildă a fost scos din Zam Dr. I. Maior, candidat de adv., D. Birăuț, redactor, Iul. Florea, oficial, și tot așa a făcut gendarmeria cu ei și la Brănișca, spunînd că are poruncă dela fislogăbirăul Finna?

13. Are știri dl ministru de int. că br. Bornemisa Lipot, dîndu-se pe sine de fișpan, spunînd că are o scrisoare dela dl ministru de int., el rînduia peste gendarmerie și peste organele oficiale? A fost cea scrisoare ordinațiune adevărată ori apocrifă (falză, mincinoasă) și dacă a fost adevărată, cu ce drept înzestrea dl ministru pe un om privat cu drepturi de slujbași?

14. Are dl min. de int. știri de aceea, că comisia centrală a comitatului a rînduit corigarea greșelilor singuratic de scris din lista de alegători, ca schimonosirile ce ar veni înainte în numele alegătorilor, să nu slujească de temei pentru respingerea de voturi, cînd și așa președinția alegerii corigase numele alegătorilor ce să țineau de partida lui Moskovits, — și are dl min. de int. știri de aceea, că din sinul ministeriului de interne, a mers o poruncă, prin care comisia centrală (a comitatului) să lase numai în pace lista cea cu greșelile în ea? La a cui întrevinare și pe ce temei s'a trimis această ordinațiune nelegiuită?

15. Ține dl ministru de interne (Andrássy) de încăpînd alătura cu moralitatea și cu cinstea, (zgomot mare) ca să sporească mandatele de deputați constituționaliști (de-ai lui Andrássy însuși), pe astfel de căi? (Zgomot!)

Kállay L.: Să vorbim despre Gabányi!...

Dr. Vlad: și

16. Aplicat e dl ministru a

incepe aspră cercetare asupra volnicilor și nelegiuirilor date de mine înainte prin această interpelație și a cere aspra pedepsire a celor vinovați?

Președintele: Interpelația să va da d-lor ministri de interne (pentru trebile dinlăuntru ale țării) și celui de honvezi.

Din pildele lor!

Așa fac ei!

Nouă ni-să fac procese de presă, dacă în ajun de alegeri scriem cîte-o vorbă mai într'aripată, mai împungătoare la adresa potrivnicilor politici, cu cari atunci, în ajunul alegerii, ne aflăm în luptă aprinsă, îndirjită, și noi tot cu evangelia și dreptatea în sîn, ei cu groaza gendarmilor și a furioșilor slujbași. Noi numai pe oamenii noștri, și că să se păzească a pune degetul cel mic pe vre-un om al potrivnicilor, — ca să nu fim luați drept răzvrățitori, revoluționari și să nu facem gendarmilor bucuria de a le îmbia privilegiu să tragă în noi!

Dar' ei nu fac așa. Ei trec, în luptele de alegeri, trec pe terenul făptuirilor. Iaca mai nou întimplările dela Olaszliszka, în Ungaria. Ajungînd cercul sub nouă alegere s'au pornit corteșirile prin cerc. Ministrul treburilor dinlăuntru și partidul lui Andrássy au zis că pun acolo un candidat plăcut lor, andrássist (constituțional).

Ungurii din cerc însă, zic: nouă nu ne trebuie de acesta, ci naționalist după sufletul nostru: kosuthist. (Chiar cum am zis noi la Dobra: nu andrássist, ci naționalist de-al nostru). Dar' Andrássy nu vrea să se deie înapoi, căci partidul lui în dietă e mai mic ca alui Kossuth și așa bucurios ar scoate, pe unde poate, tot de-ai săi andrássisti.

Și și-a mînat omul, pe Henric Béla în cerc. În 23 Iunie acela a mers cu 4 trăsuri să ție vorbiri de program prin cîteva comune. După amiază să întorcea în orașul Tolcsva, cu steaguri și cu fală știindu-să răzimat de țaria ministrului dela interne.

Poporul orașului Tolcsva însă, n'a așteptat pe solul guvernului, privindu-l prin gard numai, ci i-au făcut loc să intre în piață, dar' au înfundat strada prin care avea să iasă din piață pe amindouă laturile cu straturi groase de oameni, cari cu pietri și zburături au coperit trăsurile lui Béla Henrik. O ploaie de petri i-a coperit, cari au rînit greu pe însuși trimisul guvernului cum și pe însoțitorii săi! Unui econom frunțas ce era și el cu „domnii“, i-au rupt o coastă, atît de greu l'au izbit cu un petriou! Căci ei, grosul poporului ar dori să aibă deputat național nescălușat la gură, precum sunt azi tot mai cu scăluș oamenii guvernului.

Și așa își face acolo, în țînături curat unguerești, poporul dreptate!

Noi nu îndemnăm cu toate astea pe poporul nostru a urma pilda primejdioasă a acestor oameni, — scoatem însă la iveală fapta lor, ca sămîn, că în țara asta nu poporul român e cel mai „revoluționar“, ci chiar el e cel mai blînd, une-ori peste măsura de umilit și supus!

Știri politice

— În Rusia lupta între umbrele vechiului despotism a tirăniei de mii de ani, să luptă încă greu cu valurile de zori ale libertății. Guvenul de pînăci care era în neînțelegere cu dieta (Duma), e de ducă. Și acum să luptă binele și răul, că ce să urmeze. Unii zic că o să reinvie „măna tare“ pentru a ocîrmi cu foc și fer, și atunci dieta să fie risipită. Alții spun că Țarul ar vrea să numească guvern pe placul dietei, punînd în frunte chiar pe președintele dumei, — ceea-ce ar fi o mare biruință a binelui.

Incolo nemulțumire tot așa de mare, primejdia revoluției nu e trecută, armata e tot amenințătoare. Soldații țin adunări publice, fac sfaturi, și să gădă mai mult de războiu ca de pace...

NOUTĂȚI

Vedenii frumoase la expoziția din București. Dintre vedeniile, cari vor începe să funcționeze acum, sunt: lupte navale pe lac între corăbioare în miniatură, după amiază și seara; căderea bărcilor (luntrilor) în apă de la înălțime de 22 metri și cu o mare iuteală, fîntini luminoase și lacuri în flacări, vedenie ce să va da de două-ori pe săptămînă; apoi iluminățiuni orbitoare în fiecare Joi seară; focuri de artificii (în colori) în fiecare Simbătă seară; în Arenele-romane vor avea loc reprezentații spectaculoase în fiecare zi. Mai sunt apoi: peștera miraculoasă, un adevărat palat al viziunilor și un cinematograf.

Concert. „Reuniunea română“ de cîntări din Orăștie, care face frumoase pregătiri pentru marele concert monstru ce să va da la București în August la care, alătura cu celelalte Reuniuni de cîntări din Ardeal, Ungaria, Bucovina și România, va lua parte și Reuniunea noastră din Orăștie, — are de gînd să facă o plăcută sară și publicului nostru din loc. Duminică viitoare anume, în 8 Iulie u. sara, corul Reuniunii va arangia un concert în curtea Hotelului „Central“ din loc, care va fi un fel de probă generală pentru marele concert dela București. Luăm cu plăcere știri despre hotărîrea Reuniunii noastre, de a ne arăta și nouă producțiile cu cari va merge în mîndra capitală Română și atragem luarea aminte a celor doritori a auzi acest concert să iee parte în cea seară la producțiunile din central. Publicul va șede la mese întinse. Invitări speciale nu să fac. On. public să se considere invitat prin aceasta.

Noul fișpan.

Așadar avem și la Deva fișpani. Fișpanul comitatului Hunedoara. Ni-s'a împlinit dorința: a fost numit baronașul L. Bornemisa, propr. de pămînt la Ilia (atîta e tot titlul ce-i l' poate da chiar și scrisoarea M. Sale care îl numește). Noi ne bucurăm că pe acest domn american l'a numit guvernul, căci prin nimic acest guvern al lui Kossuth nu să putea zdrobi mai curînd în ochii publicului judecător din comitat, ca prin numirea de *comite suprem* (!) de reprezentant al guvernului, care poartă toiașul de onoare al puterii statului, — în fruntea comitatului nostru.

Noul fișpan e un om fără școală, fără știință, care în congregație, unde să întimplă ciocniri de idei între cei mai luminați bărbați din comitat, va sta foarte străin, fără să fie în stare a să amesteca în desbateri, poate așa ca să se expună a produce haz și a provoca zimbete ironice...

Cunoscîndu-l după purtarea lui dela Dobra, la alegere, este de atîfel nădejde că să va amesteca din greu în treburile obștești ale comitatului, chiar și în desbaterile comitatului, de nu cu știința, cu lumina minții, apoi cel puțin cu — pumnul! Că pumn are! Că-i voinic. Cumu-i mai voinic!

Foile maghiare.

Cum să însuflețesc foile maghiare din comitat de numirea noului fișpan, să vede din forma în care aduc știrea „Hunyadvirregye“ din Deva (foia tare atîrnătoare dela puternicia comitatului), scrie:

„Abia de-a fost comitat în largul Ungariei, care să-și fi căpătat dela noul guvern pe fișpanul său, ca chiar comitatul Hunedoarei. Numirea s'a tot așteptat de un pătrîr de

an, și e de neînșirat numărul combinațiilor ce au eșit la iveală în această aminare. Hotărîrea a urmat Joi (în 21 Iun.) Regele a numit pe baronul Leopold Bornemisa, proprietar de pămînt la Ilia, de fișpan al comitatului“.

Și publică scrisoarea de denumire. Incolo nici un cuvînt de bucurie, de salutare a noului „soare“ ce să ridică în zenitul patriotic al comitatului, nimic, nimic. De sigur numai și-a uitat foaia jidovească. O va repara în un număr viitor.

„Deva és Vidéke“, tot din Deva, foaia unei grupări de advocați și alți inteligenți, mai neatîrnători față cu puternicii zilei, — aduce știrea cu următoarele cuvinte:

„După atîta *scremere*, în urmă s'a întimplat noua numire. Maestatea Sa a numit pe proprietarul de pămînt br. Bornemisa dela Ilia de fișpan al comit. Hunedoarei“.

Și nici un cuvînt mai mult. Dar' apoi înțelegeți, mă rog, povestea cu „scremerea“. E vorbă de-a vechilor latini. Ci-că să scremură munții și să nască un *șoarece ridicol*! — Băgați de samă dară, mă rog, că „Deva és Vid.“ cînd vorbește de scremerea muntelui din Pesta, guvernul, în același timp te lasă să întrevezi că fișpanul e în ochii acestor domni, cit șoarecele născut de muntele din poveste.

Aven dară și un șoarece la casă... la casa comitatului! Bucuria mițelor de prin aceeași casă...

„Közérdek“ din Hațeg scrie atît: „M. Sa a numit de fișpan al comit. Hunedoarei pe proprietarul de pămînt br. Bornemisa Lipot“...

Și nici un punct mai mult. Acesta ne e noul „comite suprem“ care vine ca trimisul puterii de stat și purtătorul autorității statului, — un șoarece între mițe multe și sprintene.

Doctori noi. Dl Sever Orbonaș, din Orăștie, a trecut săptămîna trecută cu succes examenul de *Doctor* în științele juridice la universitatea din Cluj. Tot acolo a depus examenul de doctor în științele politice dl I. Mora, candidat de avocat în Orăștie.

Pe bună cale porniți! Dela frații noștri de suferință Slovaci, vine o știre care arată cît de tare turbă pe șovinisti țînuta cînstită națională a preoții slovași și a poporului Slovac. Episcopul papistaș Párvy, sub a cărui cîrjă archierească stau și Slovaci din Rozsahegy, a lăpădat din oficiu pe preotul romano-catolic slovac Hlinka, fiindcă acesta a avut la alegerile de deputați ce trecură, o țînută „nepatriotică“. Fostul candidat național Dr. Srobar, a adresat pentru asta o scrisoare publică către Episcopul, criticînd foarte aspru nesocotita lui faptă, de a lăpăda pe un preot bun și moral, numai pentru-că e bun iubitor de neamul din care face parte! Iar' douăzeci de preoți slavi din America, au trimis telegrame și scrisori de felicitare și îmbărbătare iubitelui lor frate lovit de volnicul vlădic.

Pe bună cale o pornesc archereii papistași. Dați numai înainte în pedepsirea preoților, că dacă azi aveți un Hlinka, în 2—3 ani veți avea — spre bucuria noastră — 100!

Căsătorii. Doamna Adeline Tăslăuanu născ. Olteanu și dl Octavian C. Tăslăuanu în Budapesta, căsătorii. Trimitem felicitări.

Logodnă. Dl Ionel Comșa, comerciant în Săliște, s'a fîdanțat cu dșoara Silvia Todea din Reghinț-săsesc. În loc de anunțuri de logodnă au dăruit 100 cor. unui fond de binefacere în Săliște.

Sincere felicitări!

Apel. Rog pe toți foștii mei colegi, cu cari împreună am dat examenul de maturitate în 1896, la gimnaziul din Năsăud, să se prezînte în Năsăud la 1 Iulie a. c., pentru sărbarea aniversării de 10 ani a examenului nostru de maturitate. Programul detaiat să va comunica la întîlnire. — Vasiliu Suciu, Blaj.

O crescătoare română, din familie bună, să caută lîngă trei copii, înca mitei. Crescătorea să știe, afară de limba română, și pe cea germană ori maghiară, ca copiii să învețe și una din aceste limbi. Plata după bună înțelegere. A să adresa

Doamnei Felicia Dr. Rozvan în Ilia (Marosillye).

Fulger la un examen. Mare spaimă a făcut la examenul școlaei din

Vajda (în Bihor), examen ce să ținea în biserica reformată. Chiar atunci o furtună groznică trecea peste comună și un trîznét s'a descărcat asupra bisericii și fulgerul a lovit pe o biată fetiță ce venise la examen, și a ucis-o pe loc! Venise cu flori și cu hăinițe de sărbătoare la examen și la moarte. E de nedescris spaima ce s'a făcut între copii și între părinți și lacrămile ce s'au vărsat de durerea nenorocitei întimplări.

Greve de secerători în Ungaria. Marii bogotani, grofi și conți, din Ungaria, cari au moșii întinse peste cîte 10—20 de sate, — au acum de furcă cu lucrătorii, cari sunt aproape iobagi domnilor, ca în vechime. Nu vreau să le mai între în lucru, decît cu urcare de plăți! Grofi îi tocmeșc pe sāraccii muncitorii de cu iarna, cînd sunt în lipsă, iar' aceea vîzînd că anul e bun, rodnic, acum zic, că nu să pot ținea de țîrgul din iarnă, ci să le deie mai bine, că și D-zeu a dat mai bine ca de altă-dată. — Sunt hărțueli nesfîrșite. Solgăbiraele întrevin a sil pe lucrători, așa fiind datori, dar' nu prea merge.

O calfă de prăvălie pentru bransa de confecțiune de modă pentru domni, care să vorbească limbile maghiară, română și germană, — află aplicare îndată în prăvălia subscrisului. Tot aci:

— **3 eroitori**, pentru lucru fin, găsesc aplicare. Condiție durabilă! Cei căsătorii, ca mai statornici, sunt preferiți.

Simion Corvin iun., comerciant și eroitor în Orăștie (Szászváros). 1—3.

Carieră

bună și frumoasă, poate face un tînar român harnic, după puțină absolvent de gimnaziu, intrînd ca practicant la o mare bancă de asigurări austro-ungară, care l'ar pregăti pentru lucrări în țînutele românești. — Viitor sigur și cu venite îmbelșugate. Bine plătit chiar dela început. Să recere dragoste de muncă.

Din Abrud.

Iunie, 1906.

Înainte cu 25 ani, femei ce să interesau mult de înaintarea poporului nostru, și în urmare să cugetau și asupra mijloacelor, prin cari în cercul lor ar putea să ajutoreze înaintarea acestui popor, au înființat aici în Abrud, în acest centru al Munților-Apuseni o „Reuniune a femeilor române din Abrud, Abrudsat și jur“, cu ținta ca să înființeze și să susțină o școală de fete.

N'a trecut mult și în urma bună-tății de inimă a dlui Ioan Vișa, locuitor azi în Sibiu și a doamnei de evlavioasă aducere aminte Iuliana Văsiu, cari au dăruit Reuniunii un rînd de case pentru școală, — școala s'a înființat, și azi putem să ne mîndrim cu ea, căci alătura o putem pune cu cele mai bune școale de această natură. Însă în urma împrejurărilor atît de dujmănoase școalelor noastre, acestui edificiu școlar în repetițe rînduri i-s'a băgat de vină din partea organelor administrative, și Reuniunea noastră trebuia să se corge la edificarea unui local deplin corăspunzător. Era vădit că zidirea acestui local va slăi toate izvoarele Reuniunii și prin urmare Reuniunea să vedea amenințată în puțină de a-și urma școala s'au.

Dar' cînd comitetul acestei Reuniuni era mai îngrijat, cînd mai mult să frămînta pentru aflarea mijloacelor de a-și cîștiga un edificiu școlar corăspunzător, și nu le afla, i-a venit într'ajutor institutul de credit din Abrud „Auraria“, și în adunarea sa generală din ast-an a votat „Reuniunii femeilor române din Abrud Abrudsat și jur“ un ajutor de 20.000 cor., zi: douăzeci de mii de coroane, pentru edificarea școlaei!

Această faptă vorbește de sine, dar' subscriții în numele Reuniunii și pe această cale aduc cele mai calde mulțămite onoratei Direcțiuni și dlor acționari ai acestui institut.

Fapta lor scrisă va fi cu litere neșterse în istoria Reuniunii noastre, și desigur atunci, cînd vor vedea ridicîndu-să falnic edificiul școlar, și cînd vor vedea cum fice de-ale neamului nostru să cresc în dragostea de neam și de biserica în acel edificiu, ce să

poate mulțămii dărniceii lor, inimile lor vor salta de bucurie și vor privi cu dragoste la fructele jertfei materiale aduse pe altarul neamului românesc!

D-zeu le răsplătească.

Pentru Reuniune:

Ana Filip,
presidentă.

Ioan Simu,
secretar.

Ce însușiri trebuie să intrunească un fișpan nou? Ne-o spune „Az Ujság” din Pesta, vorbind despre nou numitul fișpan dela Heves. Iaca cum îl descrie:

„Așa să spune, că întreagă ființa noului fișpan, manierele (purtarea) lui, înfățișarea lui, totul e respingător. Un om care n'are afabilitate (gingășie cu oamenii) nici un fir de păr! Și să mai spune, că la administrația nouă nu să pricepe chiar de fel. Ca membru al congregației, nici când și nici o clipă n'a fost judecător obiectiv (temeinic, drept), ci în toate numai interesul său de partid ori al domnului său îl călăuză!”... etc.

Adeca: fi respingător, fără nici o gingășie, să nu te pricepi la nimic, și să fi călăuzit de interesul tău ori a domnului tău (înaintea căruia să taci haptac!), și atunci esti om odată, vrednic a fi fișpan sub Andrassy — Kosuth.

Dle baron Bornemisa, noul fișpan al nostru, dta care din aceste însușiri nu le ai?

Un Negru chinuind pe un copil. Un Negru în America, Jim Harris, pentru un lucru de nimica, a bătut până la moarte pe un băiat de șapte ani.

De pe sârmanul băiat, spinzura carnea bucățele sfâșiate de sălbatecul părinte. În cap a primit lovituri tari, de a ametit. Negrul spăriat de ce a făcut, a voit să se mintue de copil! L'a cusut într'un sac, și așa voia să-l ducă cu trenul până într'un oraș din apropiere, apoi să-l arunce undeva.

Pe drum însă copilul a început a suspina și a geme. Cei cari călătoreau cu Negrul, voiau ca negrul să desfacă sacul și să le arete ce este în el? La început, el nu voia, dar când nu avu încetrău, a sărit din tren și a fugit.

Poliția îndată a și venit, și trimițând cînii (că acolo poliția are cu sine cîni dresați, învâțați, de prinde cu ei pe cine vrea), — a trimis cînii pe urma lui și i-a dat de urmă. L'au prins, și acuma așteaptă judecata! de nu-l va omori mulțimea infuriată până nu i-să va ceti judeca de moartel

Dela

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Primăria orașului București.
Direcțiunea Comptabilității.

Publicațiune.

În virtutea autorizațiunii date prin legea promulgată la 5 Iunie 1906, cu decretul Regal Nr. 2366

Primăria Capitalei

denunță prin prezentul aviz și chiamă la plată prin anticipare pe:

Ziua de 1 Noemvrie 1906

toate obligațiunile Imprumutului Comunal de lei 16,000.000 5% din anul 1884, a cărui dobîndă, prin legea din 8 Maiu 1895, a fost redusă la 4 1/2 %.

Această denunțare cuprinde: 11.212 obligațiuni à 500 lei și 2240 à 2.500 lei, în valoare totală de lei 11,206.000, aflate în circulațiune din Imprumutul menționat mai sus.

Obligațiunile chemate la plata anticipată vor înceta de a mai purta dobîndă dela 1 Noemvrie 1906.

Capitalul acestor obligațiuni să va plăti cu 500 și 2.500 lei, după valoarea nominală a obligațiunilor, în București la Banca Națională a

României și în Germania cu 400 și 2.000 mărci, după valoarea lor nominală la următoarele Bănci:

La Berlin: la Direction der Disconto-Gesellschaft și la Cassa de Bancă S. Bleichroeder, iar la Frankfurt pe Main la Sucursala Direcțiunii der Disconto-Gesellschaft din acel oraș.

Primar M. G. Cantacuzino.

Director C. Mihăiescu.

Prospect.

Imprumutul orașului București de lei 26,000.000 valoare nominală în obligațiuni 4% din anul 1906.

În virtutea legii din 5 Iunie 1906, Comuna București emite un imprumut în valoare nominală de 26,000,000 în obligațiuni 4%. Acest imprumut este destinat la facerea de diferite lucrări de edilitate precum și la plata prin anticipare a restului obligațiunilor comunei București 5% rămase în circulațiune, emise în anul 1884, a căror dobîndă, prin legea din 8 Maiu, 1895, a fost redusă la 4 1/2 %, precum și a restului imprumutului contract la Casa de Depuneri în anul 1899 cu dobîndă de 5 1/2 % pe an, cari ambele reprezentau la 31 Martie 1906 o datorie de lei 12,001.335 bani 65.

Imprumutul este garantat cu partea disponibilă din veniturile comunale care nu este afectată la alte imprumuturi și cu privilegiu înaintea ori-cărei alte cheltuieli.

Obligațiunile acestui imprumut sunt clasate printre fondurile publice admise de Banca Națională a României și de Casa de Depuneri, Consemnațiuni și Economie la toate operațiunile autorizate prin legile și statutele acestor instituțiuni.

Nouele titluri sunt scutite de ori-ce impozit prezent și viitor.

Plata cupoanelor și a titlurilor eșite la sorți să va face la 1 Maiu și 1 Noemvrie ale fiecărui an la București la Casa Comunală și la Banca Națională a României, iar în alte orașe la Sucursalele și Agențele Băncii Naționale.

Amortisarea acestor obligațiuni să va face al pari în 100 semestre prin trageri la sorți, din 6 luni, cari vor avea loc la 1 Martie și la 1 Septemvrie ale fiecărui an.

Prima tragere să va face la 1 Martie 1907.

Numerile eșite la sorți să vor publica prin Monitorul comunal, Monitorul oficial și alte ziare.

București, Iunie 1906.

Primar, M. G. Cantacuzino.

Condițiuni de subscriere.

În baza prospectului de mai sus Banca Națională a României oferă în subscriere publică 26 milioane lei aur valoare nominală în obligațiuni 4% ale orașului București din 1906.

Subscripțiunea să va face contra numerar și contra Obligațiunii Comunale din 1884 convertite în 4 1/2 % în anul 1895 și chemate la plată prin anticipare.

Subscrierea va avea loc în ziua de

26 Iunie 1906.

Prețul emisiunii este fixat la 88 lei pentru suta de lei capital nominal, plus dobînda dela 1 Maiu până la data vărsămintelor.

Posesorii de obligațiuni 4 1/2 % din 1895 vor putea subscrie la acest imprumut cu obligațiunile lor prezentînd aceste titluri în București la Banca Națională a României și în celelalte orașe, la Sucursalele și Agențele ei, chiar dela data aparițiunii acestei publicări până în ziua de 26 curent inclusiv.

Obligațiunile 4 1/2 % trebuie să aibă toate cupoanele lor neexistibile.

Subscriitorii în numerar vor depune în momentul subscrierii o cautiune de 5% din suma subscrișă în bani sau efecte publice admise de Bancă ca gagiu pentru imprumuturi, după cursul zilei.

Subscrierile în obligațiuni 4 1/2 % ale comunei București din 1895 și subscrierile până la 15,000 lei sunt ireductibile.

Îndată după închiderea subscrierii, Banca va face repartitiunea anunțînd'o prin publicări.

Vărsămintele la sumele atribuite să vor face în modul următor:

- 25% îndată după repartitie
- 15% la 15 Iulie
- 20% la 15 August
- 20% la 15 Septembrie
- 20% la 15 Octomvrie.

Contra acestor vărsăminte subscriitorii vor primi titluri provizori de noue obligațiuni ale comunei București 4% din 1906 pe deplin liberate cari să vor preschimba în titluri definitive.

Epoca preschimbării titlurilor provizori în titluri definitive să va anunța prin publicări speciale.

Subscriitorii în titluri de 4 1/2 % vor primi în plus în numărul 1 leu 25 bani pentru fiecare obligațiune de 500 lei și 6 lei 25 bani pentru fiecare obligațiune de 2500 lei reprezentînd diferența de dobîndă între 4 1/2 % și 4% pe timpul dela 1 Maiu 1906 până la 1 Noemvrie 1906.

Sumele ce nu să vor putea remite subscriitorilor cu titluri de 4 1/2 %, în noue obligațiuni de 4%, să vor plăti în numărul.

Cautiunea de 5% nu va fi liberată decît după efectuarea tuturor vărsămintelor.

În caz cînd subscriitorul nu va efectua vărsămintele la timp, Banca Națională este în drept a vinde imediat, fără somațiune, punere în întîrziere sau altă formalitate judecătorească, cautiunea sau titlurile atribuite spre a să acoperi de toate pagubele provenite din neefectuarea la timp a acestor vărsăminte.

București, Iunie 1906.

Banca Națională a României.

Publicațiune.

Subscrisa dau spre vînzare cu condițiuni favorabile, casă nouă în lungime de 15 m., edificată din lemn, acoperită cu șindilă, — două încăperi, culină, pivniță, întabulată pe numele meu sub Nr. foiței 138, cu grădină în mărime de 81 m., — cu drept de licențe pentru ori-ce beutură, duhan; sare și alte ce să țin de o boltă.

Cei-ce doresc a le cumpăra să se adreseze la subscrisa, luînd în considerare că în comuna noastră este și băișag de aur, — cu trecere foarte bună.

Porcurea, la 23/V. 1906.

Amalia József,
arendășiță.

Sz. 1866—906 tlvvi.

Arverési hirdetmény.

Dr. Margita János algyógyi lakos végrehajthatónak Dávid Miklos a Jánosé boji lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 77 K 72 fillér tőkekövetelés és 11 K végrehajtás már megállapított valamint jelenlegi 13 K 20 fill. és még felmerülendő költségeknek továbbá a boji 79 tjkben felvett ingatlanokra csatlakozó Adámovics Anna részére 80 K a boji 22, 79 tjkben felvett ingatlanokra csatlakozó szászvárosi takarékpénztár 54 K tőke s járulékainak kielégítése végett az 1881. 60 t.-cz. 144 §. alapján és 146, 187 §. értelmében a dévai kir. törvényszékhez tartozó algyógyi kir. járásbírótság területén levő Boj községben levő boji 22 tjkben A † 1 rdsz. 56/1, 56/2, 57 hrsz. alatt felvett kőház, faház és kertnek a végrehajtást szenvedett Dávid Miklos Jánosé nevében állott s jelenleg Suteu Abraham az Abraham fia nevében álló 1/2 rész jutalékára 174 K 50 fill. a boji 79 tjkben végrehajtást szenvedett tulajdonául felvéve volt s jelenleg Suteu Abraham az Abraham fia tulajdonául felvett, alábbi ingatlanokra és pedig A † 1 rdsz. 206 hrsz. szőlőre a Pletya dűlőben 276 K, A † 2 rdsz. 455 hrsz. szántó La hontae dűlőben 50 korona.

A † 3 rdsz. 511/1 hrsz. szántó La gura vályi dűlő 19 K, A † 4 rdsz. 612/2 hrsz. szántó La gura vályi dűlő 71 K, A † 5 rdsz. 715/a/1 hrsz. szántó La nedtye vályi dűlő 42 K, A † 6 rdsz. 862 hrsz. szántó La nedtye vályi dűlő 31 K, A † 7 rdsz. 971 hrsz. szántó La nedtye vályi dűlő 52 K, A † 8 rdsz. 1008/1 hrsz. szántó La nedtye vályi dűlő 17 K, A † 9 rdsz.

1126/2 hrsz. legelő La nedtye vályi dűlő 7 K, A † 10 rdsz. 1159/1 hrsz. kertre La nedtye vályi dűlő 9 K, A † 11 rdsz. 1182 hrsz. kertre La nedtye vályi dűlő 31 K, A † 12 rdsz. 1370/1 hrsz. szántó Bajolu vályi dűlő 4 K, A † 13 rdsz. 1537/2 hrsz. kaszáló Pojeni vályi dűlő 31 K, A † 14 rdsz. 1714 hrsz. kaszáló Babolnele vályi dűlő 65 K, A † 15 rdsz. 1735/2 hrsz. szántó. Magura vályi dűlő 137 koronára, ezennel megállapított kiáltási árban az árverés elrendeltetik. — Az árverés megtartására határnapul 1906 évi július hó 14 napjának d. e. 8 orája tüzetik ki, Boj községhez. Ezen árverésen a fenti ingatlanok a kiáltási áron alol is eladatni fognak.

Árverezni szándékozok tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. 60 t.-cz. 49 §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3333. sz. I. M. rendelet 6 §-ban kijelölt ovadékképes érték-papírban a kiküldött kezéhez letenni.

Algyógy, 1906 évi február hó 6-án.

Rozgonyi
kir. jbiró.

Căsătorie. Caut pentru a lua în căsătorie domnișoară din familie bună, inteligentă și frumoasă, cu ceva zestre.

Oferte serioase însoțite de fotografie, a să trimitte sub numele „Tinăr” la redacția foii. Discreția e chestie de onoare. 1—3

Creamul și săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine fața și mâinile!

Preparatele lui
Cornel Demeter
să pot căpăta în apoteca
N. VLAD în Oraștie (Szászváros).

Crém de benzoe mygdale. Cremul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea mânilor și feței, dînd totodată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenii de pe mână și față, precum: pete, lubețe, zgrăbunțe, pistenii (miterseri), precum netezește și zbîrciturile. Conținutul cremului acestuia e nesticăcios pentru față și mâni. Prețul 60 flieri.

Săpunul de benzoe mygdale foarte fin săpun și excelent pentru toilette. E prefăcut din miroșuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 70 fl.

Prav contra asudatului. Admirabil de bun contra asudatului. Prețul 50 fl.

Prav contra opăritului la copii. Mamelor deosebit e recomandabil a întrebuița la copiii lor acest prav — deoarece ce împedecă dezvoltarea diferitelor escense și bube, cari să produc prin udul, și asudatul copiilor. Prețul 50 flieri.

! Prav pentru porci, cai și vite !

Prin întrebuițarea pravului acestuia porcii, vitele și caii să îngrășă, capătă poftă de mîncare și vacile dau lapte mult și bun. Prețul 60 flieri.

Esența contra steluțelor cu 40 și 80 flieri.
Prav pentru muște, șvabi și ruși cu 10 și 20 fl.

Instrucțiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri și diferite beuturi!

!!! Thee foarte fină !!!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.